

Motion till riksdagen 2025/26:3722

av **Daniel Riazat (-)**

Förbud av aktiebolag i utbildningsväsendet, en jämlik och likvärdig skola

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att aktiebolag inte får driva fristående skolor, förskolor, vuxenutbildning och fritidshem och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om etableringsstopp för friförskolor, fritidshem, friskolor och privat vuxenutbildning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att privata skolkoncerner som inte omvandlar sina verksamheter till icke-vinstdrivande organisationsformer bör tas över av staten och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en bred parlamentarisk utredning för att ta fram förslag om hur staten ska överta huvudansvaret för skolväsendet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hur en begränsning kan lagstadgas så att offentliga medel avsedda för skolväsendet, såsom skolpeng, enbart får användas till verksamhet som kan härledas till förskole- och skolverksamheten och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentlighetsprincipen bör införas i fristående förskolor, fritidshem, skolor och privat vuxenutbildning och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hur ägar- och ledningsprövningen kan utökas och bli mer likvärdig och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot vilseledande marknadsföring som utförs av friskolor och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den som köper en friskola eller friskolekoncern ska bli skyldig att ansöka om fullständigt tillstånd för att få driva skolan och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda Skolinspektionens sanktionsmöjligheter för att motverka användandet av otillåtna urvals- och antagningskrav och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om transparens och öppenhet från alla inblandade myndigheter vid stängning av skolor och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som ser över möjligheter att införa andra både kortsiktiga och långsiktiga alternativ till åtgärder än omedelbar stängning under tiden det sker en rättslig prövning och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förhindra övergångar mellan partierna och skolkapitalet som i slutändan riskerar att leda till korruption och jäv i politiska beslut och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de undantag som gäller för privata vinstdrivande skolverksamheter avseende kravet på lärarlegitimation bör tas bort och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra skolpliktsavdraget för en rättvis fördelning av resurser till skolor och tillkännager detta för regeringen.

Friskolekapitalismen måste avskaffas

Experimentet med vinstdrivande privatskolor startades på falska premisser och pågår under falska premisser som förstör barns rätt till utbildning och i slutändan demokratin. Socialister varnade redan på 90-talet för att avregleringarna i stället skulle leda till ett

vinstintresse för kapitalister, något som missgynnar såväl kommunala skolor som de icke vinstdrivande friskolorna.

Varken socialdemokratiska eller blåbruna regeringar har åtgärdat problemet i grunden och de flesta partier har på ett eller annat sätt någon typ av koppling till de stora skolkoncernerna vilket kan ses som en av grundorsakerna till varför detta misslyckade system får fortsätta. I kommun efter kommun fortsätter de styrande politikerna att kratta manegen för dessa förskole- och skolkoncerner som endast har vinsten som mål.

Detta skolsystem har skapat ett synsätt som utgår ifrån att elever är ”kunder”, skolor en ”marknad” och utbildningen en ”vara”.

En förutsättning för ett riktigt bra skolsystem är att kvaliteten och behoven alltid ska komma i första rummet, inte möjligheten att berika sig på verksamheten. I skolan ska det finnas personal så att varje barn får det stöd hen behöver, något som inte får prioriteras ned för att ägare till skolkoncerner ska få större bankkonton i skatteparadis. För att nå dit behöver hela utbildningssystemet avkommersialiseras och förskolan och skolan befrias från marknadslogiken, vilket också en majoritet av det svenska folket anser.

Sverige är i dag det enda landet i världen som tillåter obegränsade vinster inom den offentligt finansierade privatägda utbildningssektorn. Lagstiftningen i andra länder är betydligt mindre generös mot privata bolag inom utbildningssektorn. I en del länder är visserligen alla bolagsformer tillåtna för de fristående skolorna men det finns ett krav på att alla offentliga medel ska komma eleverna till godo. Det finns inget annat land i världen där aktiebolag och riskkapitalbolag kan göra vinster på att bedriva utbildningsverksamheter med offentliga medel.

Kommersialiseringen och marknadslogiken är huvudanledningarna till att skolan blir allt mindre likvärdig och jämlik. Vinstdrivande skolor etablerar sig där de har bäst marknadsutsikter. Dessutom har dessa skolor ett intresse av att driva upp elevernas betyg i förhoppning om att locka till sig fler elever, vilket leder till betygsinflation och ökad segregation. Offentligt drivna skolor är däremot skyldiga att erbjuda alla elever utbildning, även barn med särskilda behov och barn vars tidigare skolor har försatts i konkurs. Vinstintresset innebär också ett resursslöseri. Dels genom att vinster plockas ut från den skolpeng som egentligen är till för undervisningen – dessa vinster har ofta förts ut ur landet till skatteparadis – dels genom att de ökande skillnaderna mellan skolor har

skapat ett stort behov av kontroll och granskning, vilket leder till ökade kostnader för kommuner och staten.

Jag anser att demokratiskt fattade beslut och behovsbedömning bör vara grunden för nyetablering av skolor, så att inte skattemedel slösas bort på överetablering.

Skattemedel ska enbart kunna användas till den verksamhet som de är avsedda för, och det ska inte finnas incitament att bedriva verksamheten på något annat sätt eller med andra mål än alla elevers lika rätt till kunskap.

Regeringen bör skyndsamt återkomma med lagförslag som innebär att aktiebolag inte får driva fristående skolor, förskolor, vuxenutbildning och fritidshem. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör skyndsamt återkomma med lagförslag som innebär ett totalt etableringsstopp för friförskolor, fritidshem, friskolor och privat vuxenutbildning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör skyndsamt återkomma med lagförslag som innebär att privata skolkoncerner som inte omvandlar sina verksamheter till icke-vinstdrivande organisationsformer tas över av staten. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Statligt huvudansvar för skolväsendet

För att möjliggöra återuppbyggandet av en jämlik skola behövs det en aktör, staten, som tar huvudansvaret för den svenska skolan. Kommunerna ska finnas kvar som en viktig aktör i samarbete med staten, men eftersom förutsättningarna varierar så mycket från kommun till kommun så är dagens kommunaliserade skola till skada för både enskilda elever och samhället. Att elever får en undervisning av högsta kvalitet – likvärdig över landet – är en angelägenhet för alla. Vilken skola hen går i ska inte avgöra kvaliteten på den utbildning som ges. En likvärdig skola förutsätter en likvärdig ekonomi och ett statligt ekonomiskt ansvar är därmed centralt för att nå det. Likvärdiga förutsättningar innebär inte lika mycket pengar till alla skolor, utan att resurserna fördelas efter behov. Lärarna är den viktigaste faktorn i skolan för att alla elever ska kunna prestera och utvecklas maximalt. Undervisningsuppdraget måste därför gå direkt från staten till lärarprofessionen samtidigt som lärarprofessionen och skolforskningen måste ges större utrymme att påverka framtida skolreformer. De ska avgöra vilka konkreta insatser som

ska göras för att nå målen medan staten reglerar förutsättningarna. Detsamma gäller för skolans ledning. Om staten övertar arbetsgivaransvaret underlättas också möjligheterna att bedriva en nationellt sammanhållen skolpolitik.

Det kommunala huvudmannaskapet med 290 olika sätt att styra skolan har skapat ett byråkratiskt system. Med en tydlig statlig finansiering och resursfördelning som utgår ifrån behoven kan de ekonomiska resurserna prioriteras och fördelas till de insatser som spelar störst roll för elevernas kunskapsutveckling. Med ett nationellt ansvarstagande kan den negativa trenden vändas och skolsystemet ges förutsättningar att bli likvärdigt.

Jag anser att skolväsendets olika delar ska hänga ihop och därmed bör frågan om huvudmannaskap belysas när det gäller skolväsendets samtliga delar. Förra året presenterades en utredning i form av ett besluts- och kunskapsunderlag kring förstatligande av skolan. Utredningen innehåller inga skarpa förslag eller förslag på författningsändringar, utan består i huvudsak av bedömningar.

Det bör tillsättas en bred parlamentarisk utredning för att ta fram förslag om hur staten ska överta huvudansvaret för skolväsendet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Offentliga medel till skolväsendet, inte riskkapitalister

De senaste åren har vi kunnat ta del av uppgifter om skolkoncerner som har använt skolpeng för att köpa skärgårdstomter, våffelstugor eller att sponsra idrottslag. Detta samtidigt som det rapporteras om stora brister i verksamheten. Marknadsskolan är en av huvudanledningarna till att förskolan och skolan blir allt mindre likvärdig och jämlik. Detta system innebär också ett resursslöseri. Dels genom att vinster plockas ut från den skolpeng som egentligen är till för undervisningen, vinster som ofta har förts ut ur landet till skatteparadis – dels genom att de ökande skillnaderna mellan skolor har skapat ett stort behov av kontroll och granskning.

Även Skolinspektionen har i sin årsrapport för 2022 lyft att avsaknaden av reglering av vad skolpengen ska användas till gör att de inte kan agera om en huvudman med stora kvalitetsbrister i skolverksamheten samtidigt använder delar av skolpengen exempelvis till annan slags verksamhet inom ett företag eller till vinstuttag. För mig som socialist är det oacceptabelt att offentliga medel ämnade åt skolväsendet försvinner iväg ut till skatteparadis och kapitalister.

Regeringen bör skyndsamt återkomma med förslag om hur en begränsning kan lagstadgas så att offentliga medel avsedda för skolväsendet såsom skolpeng enbart får

användas till verksamhet som kan härledas till förskole- och skolverksamheten. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Offentlighetsprincipen ska gälla för alla skolor

Offentlighetsprincipen gäller inte för skolverksamhet som bedrivs av enskilda huvudmän. I betänkandet av utredningen om en mer likvärdig skola (SOU 2020:28) föreslås att uppgifter om samtliga skolenheters förutsättningar, verksamhet och resultat ska finnas tillgängliga. Det handlar om att skapa förutsättningar för ett välfungerande skolsystem ur såväl ett samhällsmedborgarperspektiv som ett styrningsperspektiv. 2020 fattade Skolverket beslut om att inte längre publicera enskilda skolors resultat, antal elever per lärare, föräldrarnas utbildningsbakgrund, lärarbehörighet och liknande uppgifter. Men även registret över vilka skolor som finns i Sverige hemligstämplades. Bakgrunden var ett beslut av Statistiska centralbyrån och en lagakraftvunnen dom i kammarrätten där privatägda skolors uppgifter ansågs vara affärshemligheter. Att uppgifter om hur en skola drivs – och att den ens finns – betraktas som affärshemligheter innebär att det i praktiken är omöjligt för föräldrar och elever att göra välgrundade val. Men också att granska hur privatägda skolor drivs. Det utgör inte en bra grund för ett seriöst skolväsende.

Så sent som den 27 november 2020 tog jag initiativ till ett införande av offentlighetsprincipen på samtliga skolor, men återigen blev det avslag av samma politiska höger som inte bara försvarar skolkoncernernas vinster utan också tycker att skolor, elever och personal ska behandlas som affärshemligheter. Sedan dess har jag lagt förslaget år efter år utan att få medhåll av en majoritet.

Att Idéburna skolors riksförbund (ISR) menar att offentlighetsprincipen bör gälla alla skolor visar att det framför allt är de vinstdrivande skolorna som tjänar på att hålla viktiga uppgifter hemliga. Statistik som rör elever och lärare ska inte betraktas som affärshemligheter. Offentlighetsprincipen är central i en demokrati och bör omfatta alla skolor. Det finns dessutom skäl att tro att ett införande av ett vinstförbud i skolan skulle generera vissa tveksamheter hos mindre nogräknade skolbolag. Möjligheten att granska alla skolor är därför ett viktigt verktyg för att allt ska gå schyst till under övergångsperioden.

Regeringen bör skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning som innebär att offentlighetsprincipen införs i fristående förskolor, skolor, fritidshem och

privat vuxenutbildning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Ägar- och ledningsprövningen

2014–2018 utreddes ägar- och ledningsprövning för välfärdsföretag. Det resulterade sedan i ett lagförslag som riksdagen 2018 tog ställning till och biföll. Ägar- och ledningsprövning innebär att Skolinspektionen prövar insikt, lämplighet och ekonomiska förutsättningar hos de aktörer som ansöker om tillstånd att starta en fristående skola och hos befintliga huvudmän för fristående skolor. Ägar- och ledningsprövningen har inneburit att Skolinspektionen fått mer kraftfulla verktyg att ingripa mot oseriösa aktörer inom friskolesektorn. Efter flera år med prövningarna går det att konstatera att det finns behov av ytterligare skärpta krav där nuvarande lagstiftning inte räcker till. Det går även att konstatera att de stora skolkoncernerna verkar komma undan med betydligt än de mindre skolorna. Därför måste likvärdigheten i ägar- och ledningsprövningen öka för att vara rättvis.

Regeringen bör skyndsamt återkomma med förslag om hur ägar- och ledningsprövningen kan utökas och bli mer likvärdig. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vilseledande marknadsföring

Under våren 2023 lyfte Dagens Nyheter i en granskande artikel hur friskolor marknadsför sig genom falska påståenden som att de inte har någon vinstutdelning samtidigt som ägarna plockat ut miljoner ur bolaget och med att de har de bästa legitimerade lärarna med lång erfarenhet och hög pedagogisk kompetens samtidigt som en stor andel av personalen är obehörig. Samtidigt uppger Skolinspektionen i samma artikel att det saknas lagstöd för att göra en tillsyn för att granska den information som lämnas till barn och föräldrar, t.ex. på skolans hemsida. De hänvisar i stället till att det i dag är upp till vårdnadshavare och elever att själva granska att den dokumentation som finns stämmer innan de väljer skola.

Det har också uppmärksammats hur skolkoncerner har egna sökmotorer för gymnasievalet med generiska namn som ger intrycket av att visa alla skolor men i själva verket bara informerar om koncernens egna skolor.

Att välja skola kan vara ett av de viktigaste valen vårdnadshavare och barn gör. Då är det viktigt att den information som finns tillgänglig inte medvetet försöker vilseleda. Regeringen bör skyndsamt återkomma med förslag som förbjuder vilseledande marknadsföring som utförs av friskolor. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Försäljning av friskolor

Med den lagstiftning som finns i dag kan ett friskoleföretag säljas helt eller delvis utan att den nya ägaren behöver ansöka om nytt tillstånd. Ett sådant exempel är

Thoréngruppen som under flera år nekades tillstånd för att utöka sin verksamhet på grund av brister i befintliga skolor. I stället valde de då att köpa upp nya skolor för att koncernen skulle kunna växa. Skolinspektionen har föreslagit att nya ägare ska bli skyldiga att ansöka om tillstånd för att få fortsätta driva den köpta skolan.

Skolinspektionen har också föreslagit att det ska krävas ett nytt tillstånd i de fall skolkapitalister flyttar eller gör större förändringar i verksamheten. Jag instämmer i den kritik som finns mot nuvarande system. Jag vill se en lagstiftning som bättre skyddar eleverna mot skolkapitalister.

Regeringen bör skyndsamt återkomma med ett lagförslag som innebär att den som köper en friskola eller friskolekoncern ska bli skyldig att ansöka om fullständigt tillstånd för att få driva skolan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Användandet av otillåtna urvals- eller antagningskrav

I en rapport från 2021 har Skolinspektionen konstaterat brister i arbetet med mottagande och urval av elever i fristående skolor. Huvuddelen av de brister som har konstaterats avser skolornas arbete med urval. Ofta handlar det om att skolorna i praktiken använder fler urvalsgrunder än de har informerat om vid ansökan. Vid fler än hälften av de undersökta skolorna används ansökningsformulär som efterfrågar mer information än vad som behövs för att besluta om mottagande och urval. Vanligt förekommande är att skolorna efterfrågar om eleven har ett annat modersmål än svenska samt kontaktuppgifter till nuvarande skola och lärare. Skolinspektionen tar även upp att det förekommer frågor om varför den sökande är intresserad av en plats på skolan samt frågor om tidigare specialpedagogiska insatser och behov av stöd. Jag instämmer i kritiken, och det är allvarligt att skolorna har tillgång till uppgifter som på ett otillåtet

sätt skulle kunna användas som underlag för beslut om vilka elever som ska erbjudas plats.

För att motverka användandet av otillåtna urvals- och antagningskrav bör regelverket utredas tillsammans med en översyn av huruvida Skolinspektionen har tillräckliga sanktionsmöjligheter mot skolorna. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Stängning av skolor

De senaste åren har vi sett ett antal exempel på skolor som stängts efter att Säkerhetspolisen kommit med påståenden som de inte belagt med offentliga dokument. De senaste årens diskriminerande lagar, som införts av såväl Socialdemokraterna som den blåbruna regeringen, gör att Säkerhetspolisens hemliga hantering av många ärenden skapar tvivel om rättssäkerheten. Något som skolmyndigheterna får smällarna för i den offentliga debatten. För att det ska upprätthållas ett förtroende för skolmyndigheterna samt säkerställa likvärdiga bedömningar är det viktigt att det finns transparens och rättssäkerhet kring skälen för en stängning.

Regeringen bör skyndsamt återkomma med lagförslag som ställer krav på transparens och öppenhet från alla inblandade myndigheter vid stängning av skolor. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

För att säkerställa att en hastig nedstängning av skolor inte drabbar eleverna bör myndigheterna ha möjlighet att vidta andra åtgärder som statlig tvångsförvaltning i stället för stängning. Fokus måste vara på att ge eleverna de bästa förutsättningarna att inte få negativ påverkan på sin utbildning. Ett exempel skulle vara att berörd kommun eller en särskild enhet på Skolverket får tillfälligt ansvara för skolan innan beslut om skolans framtid fattats.

Regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheter att införa andra både kortsiktiga och långsiktiga alternativ till åtgärder än omedelbar stängning under tiden det sker en rättslig prövning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Partierna och skolkapitalet

2022 visade tidningen Skolvärlden i en granskning att många av friskoleföretagens och friskolebranschens företrädare och lobbyister har en bakgrund som politiska tjänstemän

eller politiker i de flesta partier i riksdagen. Det blir problematiskt när det inte finns tydliga gränsdragningar mellan den politiska makten och den ekonomiska med risk för intressekonflikter. Det är nuvarande borgerliga regeringen ett exempel på. Även Socialdemokraterna, de övriga borgerliga partierna och oppositionspartierna har alla antingen tjänstemän eller politiker som gått mellan respektive parti och skolföretag eller lobbyistföretag som arbetar med att skapa opinion för den typen av välfärdsstöd. Regeringen bör skyndsamt återkomma med lagförslag som förhindrar övergångar mellan partierna och skolkapitalet, som i slutändan riskerar att leda till korruption och jäv i politiska beslut. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Avskaffa undantagen från kravet på lärarlegitimation

Elevers rätt till utbildning förutsätter att skolan är tillgänglig för alla och att det finns välutbildade lärare och andra resurser som behövs för att ge utbildningen en god kvalitet. På alla skolor behövs kompetenta lärare som kan möta varje elevs behov i sin undervisning och som kan delta aktivt i den pedagogiska utvecklingen. Det råder stor brist på lärare och pedagoger i svenska förskolor, skolor och fritidshem. Bristen på behörig personal gör att det i praktiken är möjligt att som obehörig få jobba flera år i sträck på samma skola eller förskola. Jag är övertygad om att den som väljer att fortsätta att arbeta som lärarvikarie under flera år också har kapaciteten att klara av att ta en lärarexamen. Detsamma gäller även pedagoger inom förskolor och fritidshem. I dag saknas det dock tillräckliga incitament för många huvudmän att stötta sina vikarier och obehörig personal att läsa sig till en behörighet. Det går även att konstatera det faktum att många privatägda skolor har färre behöriga lärare eftersom det är billigare att ha obehöriga lärarvikarier. På så sätt kan de vinstdrivande koncernerna utöka sina vinstmarginaler och öka företagets värde inför en framtida försäljning. Vissa privata skolkoncerner får dessutom undantag i lagstiftningen gällande kravet på lärarlegitimation eftersom de bedriver en stor del av undervisningen på engelska och den som undervisar på ett annat språk än svenska inte behöver ha lärarlegitimation. Alla friskolor bör följa den läroplan som gäller för alla andra skolor i Sverige och de ska dessutom inte få undantag gällande lärarlegitimation.

Regeringen bör skyndsamt återkomma med förslag som innebär att de undantag som gäller för privata vinstdrivande skolverksamheter avseende kravet på lärarlegitimation tas bort. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Återinför skolpliktsavdraget

Sverige har förmodligen de mest generösa reglerna i världen för offentliga bidrag till privatskolor samtidigt som dessa skolor kan använda bidragen nästan som de vill. Så länge skolföretag tillåts att plocka ut vinster och har ett annat uppdrag än den offentligt ägda skolan så har jag förslag på hur ett rättvisare finansieringssystem kan se ut. Redan när det nuvarande systemet infördes höjdes kritiska röster som varnade för ökade kostnader, ökad segregering och minskad likvärdighet. Nu i efterhand visar forskning och statistik att dessa farhågor tyvärr har besannats.

Trots att det var uppenbart för de flesta redan 2008 att experimentet med marknadslösningar inom skolans värld för länge sedan hade gått överstyr införde den dåvarande regeringen ännu generösare villkor för privata skolor. I propositionen Offentliga bidrag på lika villkor (prop. 2008/09:171) fastslogs det att bidragen till fristående skolor skulle beräknas på samma grunder som kommunerna tillämpar vid fördelningen av resurser till den egna verksamheten.

Villkoren är inte lika för kommunala och privata skolor. Tidigare fanns det ett skolpliktsavdrag. Det innebar att kommunen kunde göra ett avdrag i skolpengen innan pengarna skickades till de fristående skolorna. En kommun har en skyldighet att erbjuda alla skolpliktiga elever utbildning och kan inte neka att ta emot en elev. Kommunen måste även garantera att alla barn som flyttar till kommunen har en skola att gå till samt att det finns en beredskap för att ta emot elever från friskolor som går i konkurs. De enskilda huvudmännen kan i stor utsträckning välja vilka elever som ska få gå i deras skolor.

De stora överskotten inom privatskolebranschen är en följd av att skolorna är oerhört kreativa när det gäller att minska sina kostnader. Ett vanligt sätt är att anställa obehöriga lärare, som får lägre lön än behöriga. Det sparas också in på den del av verksamheten som inte direkt kan hänföras till undervisningen. Mycket står i strid med intentionerna i skolans styrdokument, men eftersom regelverket ofta är otydligt formulerat finns det inga möjligheter att beivra ens de mest uppenbara övertramp.

Tankesmedjan Balans beskriver detta i granskningen Den orättvisa skolpengen med följande ord: ”Den svenska skolpengen – med samma grundpeng för fristående skolor som för kommunala skolor – har blivit en kassako för dem som köpt avknoppade förskolor och skolor från kommunerna och sedan sålt vidare till skolkoncerner. Varje nytt verksamhetsår fortsätter de avknoppade förskolorna och skolorna att generera vinst till aktieägare i de koncerner som numer äger verksamheterna.”

Multinationella välfärdskoncerner och börsnoterade aktiebolag utnyttjar den orättvisa svenska skolpengen för att öka sina vinster. Priset betalas av barn, elever och medarbetare i kommunala förskolor och skolor eftersom dessa får en mindre grundpeng relativt det ökade ansvar som kommunen har.

Nätverket för en likvärdig skola går i sin rapport Förändring av resursfördelning för ökad likvärdighet i grundskolan igenom frågan grundligt och konstaterar att minst 20 procent av kommunens skolkostnad bör avräknas före beräkning av skolpeng för fristående skolor.

Frågan har även utretts av Björn Åstrand i samband med utredningen En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28). Även där konstateras det att de privata skolorna inte ska få lika mycket resurser som de offentligt ägda skolorna.

De privata skolorna har inte samma skyldigheter, syften eller ambitioner som de kommunala skolorna och har därför inte samma kostnader. De privata skolorna blir alltså överkompenserade ekonomiskt medan den kommunala verksamheten tvingas att skära ned.

Regeringen bör skyndsamt återkomma med förslag som innebär att skolpliktsavdraget återinförs för en rättvis fördelning av resurser till skolor. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Daniel Riazat (-)